

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра Економіки підприємства та організації підприємницької діяльності
(найменування кафедри)

Допущено до захисту

Завідувач кафедри

Янковий О.Г.

(підпис)

“ ” 2017 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня магістра

зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

(шифр та найменування спеціальності)

за магістерською програмою професійного спрямування

«Економіка та стратегія розвитку підприємства»

(назва магістерської програми)

**на тему: «РЕЗЕРВИ ЗНИЖЕННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ
ПІДПРИЄМСТВА (на прикладі ТОВ «Світ-Лайф»)»**

(назва теми)

Виконавець:

студент центру заочної форми навчання

Бобіль Владислав Ігорович

/підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., доцент

Кошельок Галина Володимирівна

/підпис/

З М І С Т

	Стор.
ВСТУП	2
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА	3
1.1. Економічна сутність собівартості продукції	6
1.2. Класифікація витрат та види собівартості продукції	12
1.3. Методика аналізу собівартості продукції	25
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ ТОВ «СВІТ- ЛАЙФ»	29
2.1. Стан і перспективи розвитку виробництва безалкогольних напоїв, мінеральних вод в Україні	29
2.2. Загальна характеристика підприємства та основні фінансово-економічні показники його діяльності	33
2.3. Визначення факторів та оцінка їх впливу на зміну собівартості продукції	50
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ЗНИЖЕННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА	59
3.1. Резерви зниження собівартості продукції	59
3.2. Заходи щодо зниження собівартості продукції	62
ВИСНОВКИ	68
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	71

ВСТУП

Актуальність теми. У системі показників, що характеризують ефективність виробництва, одне із провідних місць належить собівартості продукції. У ній як у синтетичному показнику відбиваються всі сторони виробничої та фінансово-господарської діяльності підприємства: рівень використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, якість роботи окремих працівників і керівництва в цілому. Собівартість є одним з основних факторів формування прибутку, однієї з основних частин господарської діяльності й відповідно одним з найважливіших елементів керування. Аналіз собівартості продукції має чимале значення, бо за зниженні собівартості продукції збільшується прибуток підприємства.

Собівартість є базою ціни продукції, нижньою межею для виробника, вона визначає економічну ефективність впровадження нової техніки, доцільність та вірогідність виробництва різних видів продукції. Для правильного використання та аналізу даного показника необхідно знати його економічну природу, особливості формування, склад виробничих витрат та шляхи їх зниження. Дослідження порядку формування собівартості продукції, відповідно до поставлених завдань на підприємстві, вимагає систематизації і узагальнення існуючих рекомендацій щодо його застосування у різних сферах господарської діяльності.

Зниження собівартості є чинником підвищення рентабельності, росту грошового нагромадження, досягнення економічного ефекту й, отже, успіху підприємства. На засоби економії, одержувані шляхом зниження собівартості, здійснюється значна частина витрат по розширенню й удосконалюванню виробництва. Тому собівартість продукції є важливим елементом аналізу виробничо-господарської діяльності підприємства.

Теоретичною й методичною основою кваліфікаційної роботи магістра з'явилися праці закордонних і вітчизняних учених-економістів, а саме: А.П. Рудановського, М.П. Тер-Давидова, М.Ф. фон Дітмара, Н.М. Бондаренко,

Н.І. Дуляна, Ф.В. Горбоноса, Г.В. Черевко, І.Є. Давидовича, М.І. Маниліча, М.А. Болюча, Ю.С.Цал-Цалко та інших, законодавчі й нормативні акти України регулюючі порядок розрахунків і віднесення тих або інших видів витрат до собівартості продукції промислових підприємств.

Мета дослідження – на підставі теоретичних, методичних і практичних підходів визначити резерви зниження собівартості продукції промислового підприємства та шляхи її зниження довівши їхню доцільність та ефективність.

Завданнями дослідження є:

- розкрити економічну сутність собівартості продукції;
- визначити класифікацію витрат та видів собівартості продукції;
- розглянути методику аналізу собівартості продукції;
- дослідити стан і перспективи розвитку виробництва безалкогольних напоїв, мінеральних вод в Україні;
- охарактеризувати підприємство ТОВ «Світ-Лайф» провести аналіз господарської діяльності розглянутого підприємства;
- визначити фактори та оцінити їх вплив на зміну собівартості продукції;
- з'ясувати резерви зниження собівартості продукції;
- розробити заходи щодо зниження собівартості продукції.

Об'єктом дослідження є резерви зниження собівартості продукції на ТОВ «СВІТ-ЛАЙФ», яке є виробником безалкогольних напоїв, мінеральних вод та інших вод, розлитих у пляшки.

Предметом дослідження виступають теоретичні, методичні та практичні аспекти визначення резервів зниження собівартості продукції підприємства.

Методами дослідження в роботі є загальні методи наукового дослідження, частково-наукові прийоми (формально логічний, аналітичний статистичний, графічний), методи фінансового аналізу.

Інформаційною базою дослідження стали нормативно-правова база, підручники з економіки та економічного аналізу, статті періодичної печаті, бухгалтерська звітність розглянутого підприємства, зокрема бухгалтерський баланс і звіти про фінансові результати за 2014-2016 роки.

Елементи наукової новизни полягають у визначенні резервів зниження собівартості продукції підприємства.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (56 найменування) на 6 сторінках. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи становить 76 сторінок комп'ютерного тексту. Основний зміст викладено на 70 сторінках. Робота містить 21 таблицю, 5 рисунків.

У першому розділі роботи розкрита економічна сутність собівартості продукції, визначена класифікація витрат та видів собівартості продукції, розглянута методика аналізу собівартості продукції

У другому розділі роботи проаналізовано стан і перспективи розвитку виробництва безалкогольних напоїв, мінеральних вод в Україні, проведений аналіз господарської діяльності ТОВ «Світ-Лайф», визначені фактори, які впливають на зміну собівартості та надана оцінка їх впливу.

У третьому розділі дослідження розкрити резерви зниження собівартості продукції, запропоновано заходи щодо зниження собівартості продукції.

ВИСНОВКИ

Зниження собівартості має першочергове значення, оскільки є основною умовою зростання прибутку, рентабельності продукції, ефективності виробництва. Виходячи з вищенаведеного можна зробити такі висновки.

1. Собівартість продукції – це витрати, які пов'язані з випуском і реалізацією продукції у грошовому виразі. Однозначного трактування даної економічної категорії в науковій літературі не існує, але, можна відзначити, що головний її зміст полягає в тому щоб виражати в грошових одиницях витрати підприємства на виробництво і реалізацію продукції. Як показник господарської діяльності собівартість продукції є якісним показником, що характеризує ефективність діяльності підприємства. Показник собівартості також широко застосовується на всіх рівнях управління економікою: є базою ціноутворення на продукцію, що випускається, використовується при визначенні нижньої межі цін, обґрунтуванні рішень про обсяг і структуру випуску продукції.

2. У теперішній час нараховується близько двох десятків групувань витрат за різними класифікаційними ознаками. Найбільшу питому вагу в загальних витратах підприємства мають операційні витрати, тобто витрати, що зумовлюються основним видом діяльності підприємства (виробництвом продукції, наданням послуг, виконанням робіт), або такі, що забезпечують її здійснення. На вітчизняних підприємствах залежно від часу обчислення розраховують, як правило, річну (складається раз на рік) та квартальну (складається раз на квартал) собівартості.

3. Важлива роль у забезпеченні оптимального рівня собівартості належить аналізу, головна мета якого – виявлення можливості більш раціонального використання виробничих ресурсів, зменшення витрат на виробництво, реалізацію і забезпечення зростання прибутку. аналіз собівартості продукції дає змогу вивчити тенденції зміни її рівня, визначити відхилення

фактичних витрат від планових та причини їх виникнення, виявити резерви зниження собівартості продукції і виробити заходи з їх реалізації.

4. Асортимент газованих та негазованих безалкогольних напоїв, ароматизованих напоїв, чаю та тонізуючих напоїв вимагає гнучкості постійно збільшується. Лідером на українському ринку безалкогольних напоїв є іноземне підприємство «Кока-Кола Беверіджиз Україна» – єдине підприємство в Україні, яке уповноважене виготовляти напої під товарними знаками, що належать The Coca-Cola Company.

5. ТОВ «Світ-Лайф» працює на ринку натуральних сиропів та топінгів. За 5 років існування ТОВ «Світ-Лайф» змогло знайти свою нішу на роздрібному ринку продуктів харчування завдяки високій якості продукції, що виробляється, яка підтверджена відповідними сертифікатами. За останні роки у товариства спостерігається перевищення темпів зростання обсягу реалізованої продукції над темпами зростання її собівартості, щорічне зростання рентабельності продукції свідчить про підвищення попиту на продукцію підприємства, продуктивність праці має стабільну тенденцію до зростання, але не існує взаємозв'язку між темпами зростання продуктивності праці та заробітною платою, спостерігається випередження темпів зростання продуктивності праці над темпами зростання фондоозброєності у 2016 р. порівняно з 2015 р. Аналіз структури витрат ТОВ «Світ-Лайф» за економічними елементами свідчить про те, що виробництво продукції є матеріалоємним, що підтверджує значна питома вага матеріальних витрат. Аналіз витрат за статтями калькуляції показав, що мають місце перевитрати майже за усіма статтями, як проти попереднього року, так і проти планових показників. Визначення впливу факторів «норма» і «ціна» на перевитрату ароматизаторів та барвників, дозволило виявити резерви зниження собівартості.

6. Використання методу дольової участі, як одного з різновидів економіко-математичних методів, та методу ланцюгових підстановок дозволило виділити основні статті витрат підприємства, які мають найбільший вплив на собівартість продукції: «Сировина і матеріали», «Загальновиробничі

витрати» та «Витрати на утримання та експлуатацію обладнання». Саме тому, доцільним буде зосередитися на зниженні цих видів витрат при розробці заходів щодо зменшення собівартості продукції. Факторний аналіз собівартості продукції дозволив з'ясувати позитивні та негативні фактори, що впливають на зміну собівартості продукції. Факторний аналіз виявив, що значний вплив на підвищення витрат на виробництво у 2016 році здійснило безпосередньо підвищення витрат саме на матеріальні ресурси. Тому зниження витрат на виробництво за рахунок економії матеріальних ресурсів сьогодні для підприємства питання актуальне.

7. Зниження собівартості продукції має першорядне значення для розвитку підприємства, оскільки є основною умовою зростання прибутку, рентабельності продукції, ефективності виробництва. У цьому ж полягає і її народногосподарське значення. За ознакою економічного змісту джерела зниження собівартості продукції групуються таким чином: підвищення продуктивності праці; зменшення затрат на матеріали, паливо, енергію; скорочення затрат на обслуговування виробництва і на управління; економія позавиробничих витрат; зменшення або скасування непродуктивних витрат.

8. Розроблено конкретні заходи щодо зниження собівартості продукції. Такими заходами стали:

- скорочення енергоспоживання за рахунок встановлення мережевого енергозберігаючого стабілізатору «Electrosaving» 600;
- заміна постачальника ковпачка;
- скорочення інших операційних витрат. Впровадження наведених заходів допоможе підприємству знизити у цілому витрати на 1 грн. виробленої продукції на 5,7 %.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ДЖЕРЕЛ

1. Бондаренко Н.М. Собівартість продукції: економічна сутність та її види / Н.М. Бондаренко, А.К. Устименко // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2016. – Вип.11 (Ч. 2). – С. 51 – 54.
2. Дуляна Н.І. Сутність, роль та значення показника собівартості продукції в управлінні виробництвом / Н.І. Дуляна, Т.А. Т.А. Ільницька / Науковий вісник НЛТУ України. – 2014. – Вип. 23.16. – С. 217 – 222.
3. Горбонос Ф.В. Економіка підприємств: Підручник / Ф.В. Горбонос, Г.В. Черевко, Н.Ф. Павленчик, А.О. Павленчик. – К.: Знання, 2010. – 463 с.
4. Давидович І.Є. Контролінг: навч. посіб. / І.Є. Давидович. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 552 с.
5. Маниліч М. І. Собівартість продукції: теоретичний аспект / М. І. Маниліч, О. В. Миронюк // ПВНЗ «Буковинський університет». Збірник наукових праць «Економічні науки». – 2014.– № 8. – С. 101 – 103.
6. Кошельник В.О. Собівартість продукції як чинник підвищення прибутковості сільськогосподарських підприємств / В.О. Кошельник, О.С. Пазинич // Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Сер. : Економічні науки. - 2014. - Вип. 34(1). - С. 128-131.
7. Морщенок Т.С. Економічна сутність собівартості продукції та шляхи її зниження [Електронний ресурс] / Т.С. Морщенок, А.О. Біла. – 2015. – Режим доступу: http://www.zgia.zp.ua/gazeta/evzdia_7_058.pdf
8. Болюх М.А. Економічний аналіз: навч. посібник / М.А. Болюх, В.З. Бурчевський, М.І. Горбатов та ін. ; За ред. акад. АНУ, проф. М.Г. Чумаченка. – Вид. 2-ге, перероб. і доп. – К. : КНЕУ, 2005. – 556 с.
9. Цал-Цалко Ю.С. Витрати підприємства: навч.посіб. / Ю.С. Цал-Цалко. – Київ : ЦУЛ, 2002. – 656 с.
10. Атамас П. Й. Управлінський облік: навч.посіб. / П.Й. Атамас. – 2-ге вид. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 440 с.

11. Андрійчук В.Г. Економіка аграрних підприємств: Підручник / В.Г. Андрійчук. – 2-ге вид., доп. і перероб. – К.: КНЕУ, 2002. – 624 с.
12. Мочерний С. В. Економічна теорія: навч. посіб./ С. В. Мочерний. – 4-те вид., стереотип. – К.: ВЦ «Академія», 2009. – 640 с.
13. Горкавий В.К. Формування собівартості продукції та ефективності витрат в сільськогосподарських підприємствах: монографія / В.К. Горкавий, Ю.С. Герасименко ; М - во аграр. політики та прод. України, Харк. нац. аграр. ун - т ім. В. В. Докучаєва. – Х., 2016. – 239 с.
14. Бухгалтерский учет: учебник / А.С. Бакаев, П.С. Безруких, Н.Д. Врублевский [и др.]. – 6-е изд., перераб. и доп. – М.: Бухгалтерский учет, 2010. - 736 с.
15. Грицак Н.Ю. Еволюція витрат як економічної категорії та необхідність її класифікації / Н.Ю. Грицак // I Международный инновационный форум содружества независимых государств и XI международная научно-практическая конференция «Проблемы и перспективы инновационного развития экономики». – Алушта, 2006. – С. 142-144.
16. Назарбаєва, Р. Затрати чи витрати: чи є різниця? / Р. Назарбаєва // Бухгалтерія. – 2008. – 7 червня. - №23. – С. 53-57.
17. Скрипник М. І. Визначення сутності понять «витрати» та «затрати» [Електронний ресурс] / М.І. Скрипник // Міжнародний збірник наукових праць. Випуск 2(17). – Режим доступу: <https://docviewer.yandex.ua/?url=http%3A%2F%2Fpbo.ztu.edu.ua%2Farticle%2Fdownload%2F51957%2F48169&name=48169&lang=uk&c=58175d3a42d9>
18. Скрипник М.І. Собівартість продукції як економічна категорія / М.І. Скрипник // Економічний аналіз . – 2010. – № 7 – С. 339-341.
19. Доходи і витрати в бухгалтерському обліку підприємства: практичне керівництво / Під ред. О. Целуйко. - Дніпропетровськ: ТОВ «Баланс-Клуб», 2016. – 112 с.
20. Экономика предприятия / Под ред. Волкова О. И. – М. : ИН-ФРА-М, 2011. – С. 235–426

21. Іванілов О.С. Економіка підприємства: Підручник / О.С. Іванілов. – 2-ге вид. – К.: ЦУЛ, 2011. – 728 с.
22. Горлачук В.В. Економіка підприємства: навч.посіб. / В.В. Горлачук, І.Г. Яненко. – Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2010. – 344 с.
23. Яркіна Н. М. Економіка підприємства : навч. посіб. / Н. М. Яркіна – Київ : Ліра-К, 2016. – 498 с.
24. Андренко О.А. Управлінський облік: конспект лекцій / О.А. Андренко. – Х.: ХНАМГ, 2015. – 95 с.
25. Іванюта П. В. Управління ресурсами і витратами: Навч. посіб. / П.В. Іванюта, О.П. Лугівська ; За ред. д.е.н., проф. Іванюти С.М. – К.: Центр навчальної літератури, 2009. – 320 с
26. Шарко М.В. Економіка підприємства: навч.посіб. / М.В. Шарко, Н.В. Мешкова-Кравченко, О.М. Радкевич. – Херсон: Олді-плюс, 2015. – 436 с.
27. Бутинець Ф.Ф. Організація бухгалтерського обліку: навч.посіб. / Ф.Ф. Бутинець, С.М. Лайчук, О.В. Олійник, М.М. Шигун. – Житомир: Рута, 2005. – 591 с.
28. Скрипник М.І. Трактуювання сутності собівартості продукції, її види та значення в процесі калькулювання / М.І. Скрипник // Облік і фінанси АПК. – 2010. – № 4. – С. 27 – 31.
29. Бойчик І.М. Економіка підприємства: навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів / І. Бойчик. - 2-ге вид., перероб. і доп. - К.: Атіка, 2007. - 528 с.
30. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: навч. посіб. / Г. В. Савицька. – 2-е вид., випр. і доп. – К. : Знання, 2005. – 662 с.
31. Гринчуцький В.І. Економіка підприємства: навч.посіб. / В.І. Гринчуцький, Е.Т. Карапетян, Б.В. Погрішук. –2-ге вид, перероб. та доп. – К.: ЦУЛ, 2010. – 304 с.
32. Фаріон В. Собівартість як економічна категорія та особливості її формування на підприємствах спиртової галузі / В. Фаріон // Економічний аналіз. – 2010. – Вип.6. – С. 159 – 162.

33. Попович П.Я. Економічний аналіз діяльності суб'єктів господарювання: підручник / П.Я. Попович. – Тернопіль: Економічна думка, 2001. – 365 с.
34. Досій Т.І. Методика аналізу витрат на виробництво та її удосконалення в сучасних умовах господарювання [Електронний ресурс] / Т.І. Досій. – Режим доступу: http://www.chtei-knteu.cv.ua/herald/content/download/archive/2012/v2/NV-2012-v2_59.pdf
35. Андросова О.Ф. Аналіз собівартості продукції металургійних підприємств Запоріжжя / О.Ф. Андросова, А.В. Смирнова, О.О. Смирнов // Вісник Запорізького національного університету. – 2012. - №4(16). – С. 5 – 11.
36. Марченко В.М. Тенденції собівартості продукції в сучасних умовах економічного розвитку / В.М. Марченко, Л.Е. Богданович // Сучасні проблеми економіки та підприємництва. – 2015. – Вип. 14. – С. 199 – 204.
37. Офіційний сайт Державного комітету статистики України: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ukrstat.org/uk/operativ/oper_new.html: <http://ukrstat.gov.ua/>
38. Гуцаленко Л. В. Організаційно-методичні аспекти обліку та контролю невиробничих витрат : монографія/ Л. В. Гуцаленко, В. А. Дерій, А. Ю. Козаченко. – Тернопіль : ТНЕУ, 2016. – 240 с.
39. Олійник С.У. Теорія та практика менеджменту персоналу: підручник / С.У. Олійник. – Х. : Вид-во НУА, 2014. – 376 с.
40. Економічний аналіз: Навч. посібник. За ред. Волкової Н.А./ Н.А. Волкова, Р.М. Волчек, О.М. Гайдаєнко та ін. – Одеса: ОНЕУ, 2016. – 310с.
41. Аналіз господарської діяльності: навчальний посібник / [за заг.ред. І.В. Сіменко, Т.Д. Косової]. – К.: Центр учбової літератури, 2014. – 384 с.
42. Мікловда В.П. Економіка праці й соціально-трудова відносини: навч.посіб. / В.П. Мікловда, Н.Ю. Кубіній. – Ужгород: УЖН, 2012. – 282 с.
43. Портна О. В. Аналіз господарської діяльності : навч. посіб. / О. В. Портна, Н. Ю. Єршова. – Львів : Магнолія 2006, 2016. – 312 с.
44. Чорна М.В. Економіка торгівлі: навчально-методичний посібник / М.В. Чорна, Т.Б. Кушнір, О.В. Михайлова. – Х. : ХДУХТ, 2016. – 221 с.

45. Гринів Б.В. Економічний аналіз торговельної діяльності: навч.посіб. / Б.В. Гринів. – К.: ЦУЛ, 2011. – 392.
46. 44.Щурик М.Б. Статистика: Навч. посіб./ М.Б. Щурик. – Львів: «Магнолія-2006», 2009. – 545с
47. Мних Є.В. Економічний аналіз на промисловому підприємстві / Є.В. Мних, П.Ю. Буряк. – Львів: Світ, 2003. – 208 с.
48. Кривоконь М.О. Факторний аналіз собівартості продукції підприємств гірничошахтного машинобудування / М.О. Кривоконь // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – 2015. – № 5. – С. 146 – 150.
49. Мисака Г.В. Особливості факторного аналізу собівартості продукції / Г.В. Мисака, В.М. Лановенко // Комунальне господарство міст: наук.-техн. зб. Серія «Економічні науки». – Х.: Бруксафоль-Курсор Фолієн, 2014. – Вип. 108. – С. 318–324.
50. Управление затратами на предприятия: учебное пособие. 2-е изд., перераб. и доп. / В.Г. Лебедев, Т.Г. Дроздова, В.П. Кустарев, А.Н. Асаул, И.Б. Осорьева; [под общ. ред. Г.А. Краюхина]. – СПб: Издательский дом “Бизнес-пресса”, 2003. – 256 с.
51. Осипов В.И. Методы факторного анализа и планирования в промышленности : [учеб. пособ.] / В.И. Осипов. – К. : УМК ВО при Минвузе УССР, 1989. – 212 с.
52. Методичні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості / Григор Н.М., Крехівський О.В., Ніколаєнко Н.Л., Байдаченко Т.Г., Тарасова А.І., Чернопащенко М.С. – К.: ДП ДІКТЕД, 2007. – 305 с.
53. Юровский Б. Планирование, учет и анализ себестоимости продукции / Б. Юровский // Энциклопедия бухгалтера и экономиста. – 2014. – № 8. – С. 7-237.
54. Янковий О.Г. Детерміновані моделі факторного економічного аналізу. Методологія статистичного забезпечення розвитку регіону : [монографія] / О.Г. Янковий ; за заг. ред. А.З. Підгорного. – О. : Атлант, 2012. – С. 125–143.

55. Янковий Р.В. Шляхи підвищення продуктивності та результативності праці на підприємстві / Р.В. Янковий, Т. С. Харченко // Економіка: реалії часу. – 2013. – № 1. – С. 23–26.
56. Череп А. В. Управління собівартістю: монографія / А. В. Череп; Запорізький нац. тех. ун-т. – Х.: ІНЖЕК, 2005. – 373 с.